

عوامل مؤثر بر قصد به اشتراک‌گذاری دانش در مؤسسات دانشگاهی با رویکرد فراتحلیل

فرهاد شیرانی^۱

تاریخ دریافت ۹۷/۵/۱۰ تاریخ پذیرش ۱۳۹۷/۱۰/۲۵

چکیده

هدف: هدف این پژوهش، توصیف، تحلیل و ترکیب نتایج پژوهشهای پیشین در زمینه عوامل مؤثر بر قصد به اشتراک‌گذاری دانش در محیط‌های دانشگاهی است که از طریق ترکیب این نتایج، نمود صحیح‌تری از این روابط ارائه شده است.

روش: این پژوهش با استفاده از روش فراتحلیل به بررسی عوامل مؤثر بر قصد به اشتراک‌گذاری دانش در محیط‌های دانشگاهی پرداخته است. جامعه آماری پژوهش، پایان‌نامه‌ها و مقالات فارسی و لاتین مرتبط با موضوع است که در بازه زمانی سالهای ۱۳۹۵-۱۳۸۱ (۲۰۱۶-۲۰۰۳) در پایگاههای اطلاعاتی و مجلات علمی پژوهشی معتبر داخل و خارج کشور انتشار یافته‌اند. ۱۵ عنوان پژوهش با شرایط مناسب به عنوان نمونه آماری برای ورود به فراتحلیل انتخاب شدند. به منظور محاسبه اندازه اثر هر یک از عوامل از نرم افزار stata استفاده گردیده است.

یافته‌ها: نتایج فراتحلیل نشان داد که عوامل نگرش، اعتماد، کنترل رفتاری درک شده، هنجارهای ذهنی، جو سازمانی و عمل متقابل به ترتیب بر قصد به اشتراک‌گذاری دانش تأثیر معنی‌داری دارند. اما پاداش و پشتیبانی فناوری اطلاعات بر قصد به اشتراک‌گذاری دانش تأثیر ندارند.

واژه‌ها کلیدی: فراتحلیل، محیط‌های دانشگاهی، نگرش، اعتماد، کنترل رفتاری درک شده، هنجارهای ذهنی، جو سازمانی، عمل متقابل، قصد به اشتراک‌گذاری دانش.

^۱ عضو هیأت علمی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

مقدمه

محیط‌های علمی و دانشگاهی، از جمله دانشگاهها، پژوهشگاهها و پارکهای علم و فناوری به عنوان سازمانهای دانش مدار، به دلیل نقش مهمی که در تولید و توسعه و انتشار دانش دارند، مورد توجه ویژه هستند. (رولی^۱، ۲۰۰۰). در چنین وضعیتی، دانش اعضای هیأت علمی به عنوان مهمترین دارایی سازمانهای دانش مدار محسوب می‌شود. اشتراک دانش بعنوان یک کار روزانه منظم برای اعضای هیأت علمی برای تحریک نوآوری و بهبود فعالیت‌های سازمان دارای اهمیت بسیاری است. (فولوود و دیگران، ۲۰۱۳؛ هاول و آناشینگ، ۲۰۱۳). پژوهش‌های زیادی در زمینه مدیریت دانش در محیط‌های دانشگاهی انجام شده و نشان می‌دهد که این محیط‌ها از دیگر محیط‌های کاری در زمینه چگونگی اداره و به اشتراک گذاری دانش متمایز هستند. (هیسلاپ، ۲۰۰۹). گستردگی و تعدد پژوهش‌های انجام شده درباره مدیریت دانش، عدم نتایج یکسان و سازگار در این پژوهشها، نیاز به تشخیص حوزه‌های پژوهشی جدید، و تشخیص حوزه‌ها و مسائل مربوط به موضوع به اشتراک گذاری دانش در محیط‌های دانشگاهی و پژوهشگاهی که پژوهشگران کمتر به آن‌ها پرداخته‌اند، نیاز به انجام فراتحلیل در این حوزه و به خصوص به اشتراک گذاری دانش صریح را مطرح می‌کند.

بیان مسئله

در جوامع امروزی محیط‌های دانشگاهی از مهمترین مراکز تولید دانش هستند، که از جمله ارزشمندترین تولیدات آنها، به انواع مقاله‌های علمی، پژوهشی، ترویجی، گزارش علمی و فنی، پایان نامه و کتاب می‌توان اشاره کرد. این دانش صریح، توسط اساتید، دانشجویان تحصیلات تکمیلی و پژوهشگران تولید و می‌تواند به اشتراک گذاشته شود. به اشتراک گذاری دانش می‌تواند تحت تأثیر عوامل گوناگونی از جمله عوامل انسانی، فنی و ادراکی شامل نگرش، هنجارهای ذهنی و کنترل ادراکی، پشتیبانی فن‌آوری اطلاعات، جو سازمانی و گروه‌های مرجع و دیگر عوامل باشد. شناسایی عوامل کلیدی و مؤثر بر به اشتراک گذاری دانش توسط اعضای هیأت علمی در محیط‌های دانشگاهی می‌تواند زمینه لازم را برای توسعه و بهبود وضعیت کنونی فراهم آورد.

¹rowely

عوامل مؤثر بر قصد به اشتراک گذاری -----

پژوهش‌های بسیاری در زمینه قصد به اشتراک گذاری دانش در محیط‌های دانشگاهی از دیدگاه‌های مختلف انجام شده است که شناسایی و یکپارچه سازی نتایج پژوهش‌های پیشین این زمینه با استفاده از روش فراتحلیل به کشف روابط تازه بین متغیرها کمک خواهد کرد. بنابراین پژوهش به دنبال پاسخ پرسشهای زیر است:

۱. آیا نگرش بر قصد به اشتراک گذاری دانش تأثیر دارد؟
۲. آیا اعتماد بر قصد به اشتراک گذاری دانش تأثیر دارد؟
۳. آیا کنترل رفتاری درک شده بر قصد به اشتراک گذاری دانش تأثیر دارد؟
۴. آیا هنجارهای ذهنی بر قصد به اشتراک گذاری دانش تأثیر دارد؟
۵. آیا جوّ سازمانی بر قصد به اشتراک گذاری دانش تأثیر دارد؟
۶. آیا عمل متقابل بر قصد به اشتراک گذاری دانش تأثیر دارد؟
۷. آیا پاداش بر قصد به اشتراک گذاری دانش تأثیر دارد؟
۸. آیا پشتیبانی فناوری اطلاعات بر قصد به اشتراک گذاری دانش تأثیر دارد؟

پیشینه پژوهش

بخش پیشینه پژوهش با تمرکز بر پژوهشهای مرتبط با قصد به اشتراک گذاری دانش صریح در محیط‌های دانشگاهی اعم از آموزشی و پژوهشی تدوین شده است. علی پور درویشی (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان "ارائه مدل ترکیبی قصد تسهیم دانش اعضای هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی با رویکرد عوامل ادراکی (پیمایش پیرامون واحد تهران شمال و علوم تحقیقات)" به بررسی عوامل ادراکی مؤثر بر قصد تسهیم دانش اعضای هیأت علمی بر اساس نظریه رفتار برنامه ریزی شده و ترکیبی از دو مدل معتبر پیش بینی رفتار (مدل لیاثو و همکاران ۱۹۹۹ و مدل لی ۲۰۰۹) می‌پردازد. در این پژوهش، "قصد تسهیم دانش" متغیر وابسته است، "نگرش"، "هنجارهای ذهنی" و "کنترل رفتاری درک شده" متغیرهای مستقل مؤثر بر قصد تسهیم دانش هستند. جامعه آماری پژوهش، ۱۷۰۰ اعضای هیأت علمی دانشگاه آزاد واحد تهران شمال و واحد علوم و تحقیقات است. براساس جدول مورگان، تعداد نمونه حدود ۳۱۳ نفر به دست آمد. و تعداد ۱۴۷ پرسش نامه کامل مورد تحلیل قرار گرفت. برازش مدل با استفاده از مدل معادلات ساختاری و نرم افزار پی. آل. اس انجام گرفته است. نتایج پژوهش حاکی است که تمامی متغیرهای مستقل در نظر گرفته شده در این پژوهش بر قصد تسهیم دانش اعضای هیأت علمی تأثیر گذار است.

اسماعیل پناه و خیاط مقدم (۱۳۹۲) در پژوهشی^۱ به بررسی وضعیت موجود اشتراک گذاری دانش بین اعضای هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی مشهد^۲ پرداختند. جامعه آماری ۴۳۵ نفر از اعضای هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی مشهد بودند. از این تعداد ۲۳۱ نفر بر اساس جدول مورگان، با روش تصادفی طبقه ایی نسبت به هر دانشکده به عنوان نمونه آماری پژوهش انتخاب شدند. ابزار مورد استفاده جهت گردآوری داده‌ها، پرسش نامه بود. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون‌های t تک نمونه ایی، همبستگی و رگرسیون تک متغیره و چند متغیره استفاده شد. مؤلفه‌های بررسی شده؛ رفتار اشتراک دانش، قصد اشتراک دانش، نگرش، هنجارهای ذهنی، کنترل رفتاری درک شده بودند. نتایج آزمون همبستگی پیرسون نشان داد که بین نگرش نسبت به اشتراک گذاری دانش، هنجارهای ذهنی و کنترل رفتاری درک شده با قصد به اشتراک گذاری دانش اعضای هیأت علمی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

جولایی و همکاران (۲۰۱۳) در پژوهش خود به بررسی عوامل تأثیرگذار بر قصد به اشتراک گذاری دانش میان اعضای هیأت علمی در دانشکده‌های مالزی پرداختند. چهارچوب نظری پژوهش بر مبنای تئوری عمل منطقی و تئوری سرمایه اجتماعی^۱ است. نگرش، هنجارهای ذهنی و اعتماد به عنوان عوامل مؤثر بر قصد اشتراک گذاری دانش در نظر گرفته شدند. ۲۰۰ پرسش نامه میان اعضای هیأت علمی در سه دانشکده علوم اجتماعی در یک دانشگاه دولتی در مالزی به منظور جمع آوری داده‌ها توزیع شد. که از این میان ۱۱۷ پرسش نامه قابل استفاده برگشت داده شد. نتایج آزمون آزمایشی نشان داد که ضریب آلفای کرونباخ برای همه متغیرها بزرگتر از ۰/۷ است. نتایج تحلیل داده‌ها به وسیله مدل معادلات ساختاری در pls نشان داد که از دو سازه تئوری عمل منطقی تنها نگرش به طور مثبت و قابل توجهی با قصد اشتراک دانش در ارتباط است.

شوان-شو چن، چانگ، پی-پی چن^۲ (۲۰۱۲) در پژوهشی به بررسی اثرات مستقیم و غیر مستقیم کیفیت سیستم مدیریت دانش، خودکارآمدی سیستم مدیریت دانش و جو سازمانی بر قصد اشتراک دانش در فرایند تولید محصول جدید در شرکتهای تولیدکننده قطعات الکترونیک در تایوان پرداختند. داده‌ها از طریق پرسش نامه که بین کارکنان و مدیران ۷۷۰ شرکت تولید کننده قطعات الکترونیک توزیع شد، جمع آوری گردید که در نهایت ۱۳۴ پرسش نامه کامل برای تحلیل

¹ Social capital

² Shiuann-Shuoh Chen, Yu-Wei Chuang, Pei-Yi Chen

عوامل مؤثر بر قصد به اشتراک گذاری -----

در نظر گرفته شد. نتایج مدل معادلات ساختاری در SPSS نشان داد که نگرش یک عامل کلیدی مؤثر بر قصد اشتراک دانش است. خودکارآمدی سیستم مدیریت دانش و جو سازمانی به طور مثبتی بر نگرش نسبت به اشتراک دانش تأثیر دارند و نیز به طور مستقیم بر قصد اشتراک دانش تأثیر مثبتی می‌گذارند.

باب الحوائجی و جعفر زاده کرمانی (۲۰۱۱) به بررسی عوامل تأثیر گذار بر رفتار اشتراک دانش میان اعضای هیأت علمی علم اطلاعات و کتابداری در ایران پرداختند. جامعه آماری شامل اعضای هیأت علمی تمام وقت رشته علم اطلاعات و کتابداری در دانشگاه‌های وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری شامل دانشگاه‌های دولتی و آزاد به تعداد ۱۲۰ نفر بود. به دلیل تعداد محدود جامعه آماری سرشماری انجام گردید. ۱۲۰ پرسش‌نامه توزیع شد و تعداد ۹۳ پرسش‌نامه برگشت داده شد. روابط علی میان نگرش و قصد و نیز تأثیر قصد و انگیزه درونی بر رفتار اشتراک دانش مورد مطالعه قرار گرفت. همچنین اثر تجربه آموزش بر اشتراک دانش مورد آزمون قرار گرفت. نتایج مطالعه نشان داد که رابطه قابل توجهی میان نگرش نسبت به اشتراک دانش و قصد و نیز بین تجربیات اعضای هیأت علمی و رفتار اشتراک دانش آنها وجود دارد.

چنمانانی و همکاران^۱ (۲۰۱۱) به بررسی عوامل تأثیر گذار بر رفتار اشتراک دانش دانشجویان ثبت نام شده در کلاس‌های سطح ارشد و مدیریت اجرایی در یک دانشکده بازرگانی در جنوب غربی ایالات متحده آمریکا با استفاده از تئوری رفتار برنامه ریزی شده پرداختند. ۲۱۳ پرسش‌نامه توزیع شد و ۱۸۰ پرسش‌نامه کامل با استفاده از PLS مورد تحلیل قرار گرفتند. نتایج مطالعه، تأثیر مثبت نگرش نسبت به اشتراک دانش و هنجارهای ذهنی را بر قصد دانشجویان نسبت به رفتار اشتراک دانش نشان داد.

پرودروموس و همکاران^۲ (۲۰۰۹) به بررسی عوامل تأثیر گذار بر رفتار اشتراک دانش میان کارکنان بانک در یونان با استفاده از تئوری رفتار برنامه ریزی شده پرداختند. تأثیر نگرش، هنجارهای ذهنی، کنترل رفتاری درک شده، قصد و سطح استفاده از فناوری اطلاعات بر رفتار اشتراک دانش مورد بررسی قرار گرفت. داده‌ها از طریق پرسش‌نامه‌های تکمیل شده توسط ۲۷۶ نفر از کارکنان در ۶۰۰ بانک جمع آوری گردید و توسط مدل معادلات ساختاری تحلیل شد. یافته‌های مطالعه، رابطه نگرش و هنجارهای ذهنی با قصد به اشتراک گذاری دانش را تأیید نمود.

¹ Chennamaneni et al

² Prodromos et al

سو و بولو جو^۱ (۲۰۰۵) از تئوری عمل منطقی برای بررسی قصد اشتراک دانش و استفاده مجدد از دانش حرفه ایی ها^۲ در زمینه عملیات خدمات فناوری اطلاعات استفاده کردند. تأثیر نگرش، هنجارهای ذهنی و کنترل رفتاری درک شده، بر قصد اشتراک دانش و استفاده مجدد از دانش مورد بررسی قرار گرفت. به طور تصادفی پرسش نامه آنلاین به ۱۷۰ نفر از حرفه ایی های فناوری اطلاعات فرستاده شد و ۴۰ پرسش نامه تکمیل شد. داده ها با استفاده از pls تحلیل شدند. نتایج مطالعه نشان داد که رابطه قابل توجهی بین قصد اشتراک دانش و استفاده مجدد از دانش وجود دارد. رابطه نگرش و کنترل رفتاری درک شده با قصد اشتراک دانش تأیید شد.

ریو و همکاران^۳ (۲۰۰۳) به بررسی عوامل مؤثر بر قصد اشتراک دانش میان پزشکان پرداختند. ۱۰۰۰ پرسش نامه میان پزشکان در ۲۸ زیربخش در ۱۳ بیمارستان در کره توزیع شد. در نهایت ۳۳۴ پرسش نامه تکمیل و با استفاده از مدل معادلات ساختاری مورد بررسی قرار گرفتند. نتایج مطالعه آشکار کرد که هنجارهای ذهنی بیشترین تأثیر را بر قصد رفتاری اشتراک دانش دارند، درحالیکه نگرش و کنترل رفتاری درک شده تأثیر قابل ملاحظه ایی بر قصد اشتراک دانش میان پزشکان دارند.

باک و همکاران^۴ (۲۰۰۵) به بررسی عوامل تأثیر گذار بر قصد اشتراک دانش ضمنی و صریح در یک شرکت کره ایی با استفاده از تئوری عمل منطقی به عنوان مدل نظری پژوهش پرداختند. داده ها به وسیله پرسش نامه های تکمیل شده توسط ۱۵۴ کارمند در یک شرکت کره ایی جمع آوری شدند و با استفاده از حداقل مربعات جزئی (pls) تحلیل گردیدند. نتایج پژوهش نشان داد که نگرش نسبت به اشتراک دانش همراه با هنجارهای ذهنی و جو سازمانی بر قصد افراد برای درگیر شدن به رفتار اشتراک دانش اثر می گذارد.

توحیدی نیا و موسی خانی (۲۰۱۰) عوامل تأثیر گذار بر رفتار اشتراک دانش را در زمینه سازمانی ایرانی بررسی کردند و رفتار اشتراک دانش را به دو سازه تقسیم نمودند: "اهدای دانش" و "جمع آوری دانش". این مطالعه رویکردی کمی داشت و از پرسش نامه برای جمع آوری داده ها و از مدل معادلات ساختاری برای آزمون فرضیه ها و مدل استفاده گردید. داده ها از ۱۰ شرکت نفتی ایرانی بزرگ به صورت تصادفی جمع آوری شدند. ۵۰۲ نفر از میان ۱۲۰۰ نفر پرسش نامه ها را تکمیل

¹ So and Bolloju

² professionals

³ Ryu et al

⁴ Bock et al

عوامل مؤثر بر قصد به اشتراک گذاری -----

کردند. تأثیر نگرش، هنجارهای ذهنی و کنترل رفتاری درک شده بر قصد اشتراک دانش تأیید گردید.

زیکان و فونگفای^۱ (۲۰۰۹) به بررسی اعتبار تئوری عمل منطقی در پیش بینی رفتار اشتراک دانش در چین پرداخته‌اند. جامعه آماری شامل اعضای تیم یک پروژه طراحی معماری بود. تعداد ۱۹۹ نفر افراد حرفه ایی در مؤسسات طراحی معماری در سه شهر اصلی در چین به عنوان نمونه در نظر گرفته شدند. برای آزمون مدل از مدل معادلات ساختاری استفاده شد. نتایج نشان داد که نگرش در مقایسه با هنجارهای ذهنی بر قصد اشتراک دانش طراحان تأثیر قوی‌تری دارد و دو عامل نگرش و هنجارهای ذهنی به طور مثبتی به هم مرتبط هستند.

لی و هونگ^۲ (۲۰۱۴) در پژوهشی به بررسی عوامل تأثیر گذار بر قصد و رفتار اشتراک دانش کارکنان چهار بیمارستان دانشگاهی در کره جنوبی پرداختند. ۸۲۰ پرسش نامه بین پرستاران، کارکنان اداری و متخصصان پزشکی توزیع شد. که در نهایت ۷۷۹ پرسش نامه کامل برای تحلیل داده‌ها در نظر گرفته شدند. نتایج تحلیل داده‌ها با استفاده از مدل معادلات ساختاری توسط Spss نشان داد که عوامل فردی شامل عمل متقابل، هنجارهای ذهنی و کنترل رفتاری و عامل سازمانی اعتماد تأثیر مثبت قابل توجهی بر قصد اشتراک دانش داشتند.

هو و همکاران^۳ (۲۰۱۲) به بررسی اثرات انگیزه‌های فردی و سرمایه اجتماعی بر قصد اشتراک دانش ضمنی و صریح کارکنان در هفت شرکت کره ایی پرداختند. داده‌ها از طریق پرسشنامه جمع آوری گردید. "پاداش‌های سازمانی" و "عمل متقابل" به عنوان انگیزه‌های بیرونی و "لذت" به عنوان انگیزه درونی در نظر گرفته شد. طبق تئوری سرمایه اجتماعی، تمایل کارکنان به اشتراک دانش تحت تأثیر سرمایه اجتماعی است (ناهاییت و قوشال^۴ ۱۹۹۸) و افراد زمانی تمایل به اشتراک دانش عمیق و گسترده خود دارند که تمایلات اجتماعی آنها صمیمی و دوستانه باشد. در این مطالعه "روابط اجتماعی"، "اعتماد اجتماعی" و "اهداف مشترک" سه بُعد از سرمایه اجتماعی هستند که به عنوان محرک‌های شکل دهنده قصد اشتراک دانش کارکنان محسوب شدند. نتایج تحلیل داده‌ها به کمک مدل معادلات ساختاری و با استفاده از نرم افزار pls نشان داد که قصد اشتراک دانش ضمنی بر

¹ Zhikun and Fungfai

² Hyun Sook Lee, Seong Ae Hong

³ Yong Sauk Hau, Byoungsoo Kimb, Heeseok Lee, Young-Gul Kim

⁴ Nahapiet & Ghoshal

قصد اشتراک دانش صریح تأثیر مثبت قابل توجهی دارد. پاداش‌های سازمانی بر قصد اشتراک دانش ضمنی کارکنان اثر منفی و بر قصد اشتراک دانش صریح آنها اثر مثبت دارد. همچنین عمل متقابل، لذت و سرمایه اجتماعی به طور قابل توجهی قصد اشتراک دانش صریح و ضمنی کارکنان را افزایش می‌بخشد و این عوامل، اثرات مثبت بیشتری بر قصد اشتراک دانش ضمنی کارکنان نسبت به قصد اشتراک دانش صریح آنها دارند.

زنگ و همکاران (۲۰۱۰) در پژوهش خود به بررسی نقش امنیت روانی^۲ در ارتقاء قصد ادامه اشتراک دانش در جوامع مجازی در چین پرداختند. در این مطالعه اعتماد^۳ و خود آگاهی^۴ به عنوان عوامل تعیین کننده امنیت روانی در نظر گرفته شدند و اثر اعتماد بر قصد ادامه اشتراک دانش و اثر خود آگاهی بر امنیت روانی نیز مورد بررسی قرار گرفتند. امنیت روانی ممکن است بی میلی افراد را برای ابراز وجود کردن، از طریق کاهش ترس از تحقیر شدن یا دریافت بازخورد نامشخص، تقلیل دهد. افراد با گرایش‌های گوناگون هنگام مواجه شدن با پیامدهای منفی، واکنش‌های متفاوتی نشان می‌دهند، که از سطوح متفاوت امنیت روانی نتیجه می‌شود. برخی از مردم طبیعتاً نسبت به پیامدهای منفی اعمالشان خیلی حساس هستند، درحالی‌که برخی دیگر ممکن است زیاد حساس نباشند. این تفاوت ویژگی شخصی در سازه‌ایی به نام "خودآگاهی" منعکس می‌شود. این مطلب پیشنهاد می‌کند که خودآگاهی، سطح امنیت روانی درک شده فرد را کاهش می‌دهد. مدل پژوهش به طور تجربی از طریق پیمایش در دو جامعه مجازی در یک دانشگاه بزرگ در هنگ کنگ مورد آزمون قرار گرفت. از آنجایی‌که داده‌ها از دو جامعه مجازی جمع آوری گردید، برای بررسی اینکه آیا بین دو نمونه با توجه به همه متغیرها، تفاوتی وجود دارد یا خیر آزمون کای اسکویر و آزمون تی انجام شد. که نتایج نشان داد تفاوت قابل ملاحظه‌ایی به جز برای سطح تحصیلات وجود ندارد. داده‌ها به وسیله ۱۴۴ پرسش نامه کامل جمع آوری گردید و با استفاده از مدل معادلات ساختاری در PLS مورد تحلیل قرار گرفت. نتایج نشان داد که شرایط امنیت روانی تأثیر مثبتی بر قصد ادامه اشتراک دانش دارد. سطح اعتماد تأثیر مثبتی هم به طور مستقیم و هم به صورت غیر مستقیم با واسطه نقش امنیت روانی بر قصد ادامه اشتراک دانش دارد و خودآگاهی تأثیر منفی بر احساس امنیت روانی

¹ Yixiang Zhang, Yulin Fang, Kwok-Kee Wei, Huaping Chen

² Psychological safety

³ trust

⁴ self-consciousness

دارد. علاوه بر این نتایج نشان دادند که متغیرهای کنترل شامل خودکارآمدی دانش، رضایت، و عادت^۱ داشتن به اشتراک دانش نیز بر قصد ادامه اشتراک دانش تأثیر معناداری دارد.

روش پژوهش

گسترده‌گی و تعدد پژوهش‌های انجام شده درباره مدیریت دانش، عدم نتایج یکسان و سازگار در همه پژوهش‌های مربوط به این مسأله، وجود متغیرهای مستقل متنوع تأثیر گذار بر متغیر وابسته، وجود متغیرهای تعدیل کننده‌ای که می‌توانند رابطه بین متغیر مستقل و متغیر وابسته را تحت تأثیر قرار دهند، نیاز به تشخیص حوزه‌های پژوهشی جدید، و تشخیص حوزه‌ها و مسائل مربوط به موضوع به اشتراک‌گذاری دانش در محیط‌های دانشگاهی و پژوهشگاهی که پژوهشگران کمتر به آن‌ها پرداخته‌اند، نیاز به انجام فراتحلیل در این حوزه را مطرح می‌کند. بنا به تعریف فرا تحلیل به فنون آماری اطلاق می‌شود که هدف آن یکپارچه سازی نتایج پژوهش‌های مستقل است. با این روش می‌توان پژوهش‌ها را با یکدیگر ترکیب کرد و روابط تازه‌ای میان پدیده‌های اجتماعی کشف کرد. این روش تحلیل آماری مجموعه‌ای از نتایج مطالعات و پژوهش‌های جداگانه به منظور ادغام یافته‌ها. فراتحلیل شیوه‌ای دقیق برای ترکیب هدفمند نتایج مطالعات متعدد برای رسیدن به یک برآورد بهتر درباره حقیقت است. پژوهشگران برای استفاده از روش فراتحلیل، مراحل گوناگونی را بیان می‌کنند. استرینر (۲۰۰۳) مراحل دوازده گانه‌ای را برای انجام پژوهش‌های فراتحلیل ارائه می‌کند. که عبارتند از: ۱- تعریف مسأله پژوهش ۲- بیان تفصیلی معیارهای انتخاب مطالعات و پژوهشها ۳- کدگذاری پژوهشها با استفاده از یک چک لیست تهیه شده ۴- جست و جوی مطالعات و پژوهشها ۵- انتخاب مطالعات برای فراتحلیل ۶- ارزیابی مطالعات انتخاب شده ۷- خلاصه کردن نتایج مطالعات ۸- محاسبه اندازه اثر ۹- توصیف و تفسیر اندازه‌های اثر ۱۰- تجزیه و تحلیل توصیفی پژوهشها ۱۱- تدوین سؤالها و فرضیه‌های پژوهش ۱۲- ترکیب مطالعات و انتخاب نوع تحلیل شامل مدل اثرهای ثابت و مدل اثرهای تصادفی.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

این پژوهش گام‌های زیر را براساس دیدگاه استرینر (۲۰۰۳) طی کرده است: در مرحله اول ابتدا مسأله پژوهش بیان گردید، سپس معیارهایی برای انتخاب پژوهشهای پیشین که می‌توانند به عنوان نمونه آماری در فرایند پژوهش وارد شوند تعیین گردیده شد. از جمله مهمترین این معیارها عبارت

¹ Habit

بودند از: کمی بودن پژوهش‌ها، وجود داده‌های آماری کافی برای محاسبه اندازه اثر و از لحاظ زمینه، موضوعات مرتبط با به اشتراک گذاری دانش در محیط‌های دانشگاهی و پژوهشگاهی و توسط پژوهشگران، دانشجویان تحصیلات تکمیلی و اساتید دانشگاهی. جست و جو و انتخاب پژوهش‌های پیشین از منابع و پایگاه‌های اطلاعات علمی داخل و خارج کشور صورت پذیرفت. پژوهش‌هایی که در بازه زمانی ۱۳۹۵-۱۳۸۱ (۲۰۱۶-۲۰۰۳) قرار داشتند مورد استفاده قرار گرفتند. سپس تمامی پژوهش‌های انتخاب شده با توجه به چک لیست زیر خلاصه شدند: عنوان پژوهش، مشخصات کامل مجریان آنها، سال انجام پژوهش، محل اجرای پژوهش، سؤال پژوهش، ابزار جمع آوری اطلاعات، جامعه آماری، نمونه و روش نمونه گیری، روش انجام پژوهش، متغیرهای پژوهش، روش آماری تجزیه تحلیل داده‌ها و نتایج پژوهش. در مرحله ارزیابی، پژوهش‌هایی که روش آماری آنها کیفی بودند، و یا داده‌های آماری ناقصی داشتند و یا مرتبط با موضوع به اشتراک گذاری دانش نبودند، حذف گردیدند. پس از این مرحله با استفاده از نرم افزار Stata، اندازه اثر برای هر یک از عوامل مؤثر بدست آمده بر به اشتراک گذاری دانش، محاسبه گردید و سپس مورد تفسیر قرار گرفت. سپس سؤالات و فرضیه‌های پژوهش مورد ارزیابی و تحلیل قرار گرفت و با ترکیب نتایج پژوهش‌های پیشین و تحلیل آنها، نتایج پایانی استخراج شد. جامعه آماری، پایان نامه‌ها و مقالات فارسی و لاتین مرتبط با موضوع عوامل مؤثر بر قصد به اشتراک گذاری دانش که در بازه زمانی ۱۳۹۵-۱۳۸۱ (۲۰۱۶-۲۰۰۳) در پایگاه‌های اطلاعاتی و مجلات علمی پژوهشی معتبر انتشار یافته‌اند، است. مقالات لاتین از پایگاه‌های اطلاعاتی معتبر خارجی شامل (Emerald، Elsevier، Science Direct) و مقالات و پایان نامه‌های فارسی از پایگاه‌های اطلاعاتی معتبر داخلی شامل پایگاه اطلاعاتی گنج (پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران)، سامانه نشر مجلات علمی دانشگاه تهران، سامانه مدیریت نشریات علمی دانشگاه علامه طباطبائی و سیولیکا استخراج گردیدند. با جستجوی کلید واژه‌های اشتراک دانش، تسهیم دانش، قصد اشتراک دانش و رفتار اشتراک دانش، مقالات و پایان نامه‌های فارسی و لاتین مرتبط با موضوع به اشتراک گذاری دانش مورد بررسی اولیه قرار گرفت. در مرحله ارزیابی اولیه، مقالات و پایان نامه‌هایی که با موضوع به اشتراک گذاری دانش در مؤسسات پژوهشی و آموزشی ارتباط کامل نداشتند، حذف شدند. بعد از اینکه پژوهش‌ها بر اساس چک لیست خلاصه شدند، پژوهش‌های کیفی و پژوهش‌ها با روش‌های آماری ناقص که معیارهای لازم برای ورود به فراتحلیل را نداشتند، حذف شدند و در

عوامل مؤثر بر قصد به اشتراک گذاری

نهایت ۱۵ عنوان پژوهش با شرایط مناسب برای ورود به فراتحلیل مانند روایی و پایایی مناسب، روش نمونه گیری و آماری صحیح، فرضیه و سؤالات مناسب با موضوع پژوهش، داده‌های آماری کافی و سطح معناداری به عنوان نمونه انتخاب گردیدند.

تفسیر اندازه اثر

در فراتحلیل باید سعی شود تا میزان اندازه‌های اثر برای مخاطبان تفسیر گردد. این کار به خوانندگان پژوهش کمک می‌کند تا نتایج حاصله را بهتر درک کنند. چنانچه پژوهش‌هایی در زمینه موضوع مورد بررسی قرار گرفته، با گزارش میزان متوسط اندازه‌های اثر، زمینه لازم جهت تفسیر اندازه‌های اثر فراهم می‌شود. چنانچه پژوهش‌های مورد مطالعه اندازه اثر را گزارش نکرده باشند از جدول خطوط راهنمای کوهن برای تفسیر اندازه اثر به شرح زیر استفاده می‌شود.

جدول. تفسیر اندازه اثر کوهن

اندازه اثر	D (برای تفاوت‌های گروهی)	R (برای مطالعات همبستگی)
اندازه اثر کم	۰/۲	۰/۱
اندازه اثر متوسط	۰/۵	۰/۳
اندازه اثر زیاد	۰/۸	۰/۵

جدول ۱. داده‌های آماری مورد نیاز برای محاسبه اندازه اثر عوامل مؤثر بر قصد به اشتراک گذاری دانش

ردیف	محقق	سال	آماره‌ها	روش آماری	ضریب	خطای	آماره	p-value	حجم نمونه
					مسیر	استاندارد	آزمون (T)		
متغیر مستقل: پشتیبانی از فناوری اطلاعات									
۱	حسین، خلیل عمر و احمدزایادا	۲۰۱۵	۰/۰۷۷	(ماتریس) همبستگی پیرسون	۰/۱۵			P<۰/۰۱	۱۶۹
		۵	۰/۰۷۷	رگرسیون چندگانه	-۰/۰۱۳				۱۶۹
متغیر مستقل: نگرش									
۲	لی و هونگ	۲۰۱۴	۰/۰۳۵	معادلات ساختاری	۰/۰۰۸				۷۷۹
۱	علی پور درویشی	۱۳۹۳	۰/۰۹۲	T تک نمونه‌ای، معادلات ساختاری	۰/۳۲۷		۳/۵۳۶		۱۴۷

تحقیقات کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاهی، دوره ۵۲، زمستان ۱۳۹۷

جدول ۱. داده‌های آماری مورد نیاز برای محاسبه اندازه اثر عوامل مؤثر بر قصد به اشتراک گذاری دانش

ردیف	محقق	سال	آماره‌ها		روش آماری	ضریب مسیر	خطای استاندارد	آماره آزمون (T)	p-value	حجم نمونه
			ضریب	خطای استاندارد						
۲	اسماعیل پناه و خیاط مقدم	۱۳۹۲	۰/۸۸۳	۰/۰۳۳	رگرسیون	۰/۸۸۳	۰/۰۳۳	۲۶/۲۶	۰/۰۰	۲۳۱
۳	جولایی و همکاران	۲۰۱۳	۰/۲۶۵	۰/۰۸۳۹	مدل معادلات ساختاری	۰/۲۶۵	۰/۰۸۳۹	۳/۱۵۶	$p < 0,01$	۱۱۷
۴	شوان-شو چن، چانگ، پی-بی چن	۲۰۱۲	۰/۲۱۱	۰/۰۶۲۶	مدل معادلات ساختاری	۰/۲۱۱	۰/۰۶۲۶	۳/۳۷	$< 0,001$	۱۳۴
۵	باب الحوانجی و جعفرزاده کرمانی	۲۰۱۱	۰/۵۲۶	۰/۱۰۴۸	همبستگی	۰/۵۲۶	۰/۱۰۴۸		۰,۰۰۰	۹۳
۶	چنامانی و همکاران	۲۰۱۱	۰/۶	۰/۰۷۴۹	همبستگی	۰/۶	۰/۰۷۴۹		$p < 0,01$	۱۸۰
۷	پرودروموس و همکاران	۲۰۰۹	۰/۵۷	۰/۰۶۰۴	مدل معادلات ساختاری	۰/۵۷	۰/۰۶۰۴		$p < 0,05$	۲۷۶
۸	سو و بولوجو	۲۰۰۵	۰/۶۹۳	۰/۱۸۷۸	مدل معادلات ساختاری	۰/۶۹۳	۰/۱۸۷۸	۳/۶۹	$p < 0,01$	۴۰
۹	ریو و همکاران	۲۰۰۳	۰/۴۰۶	۰/۰۵۴	مدل معادلات ساختاری	۰/۴۰۶	۰/۰۵۴		$< 0,001$	۳۳۴
۱۰	باک و همکاران	۲۰۰۳	۰/۲۳۲	۰/۰۷۷	مدل معادلات ساختاری	۰/۲۳۲	۰/۰۷۷	۲/۹۹۴	$p < 0,01$	۱۵۴
۱۱	توحیدی نیا و موسی خانی	۲۰۱۰	۰/۵	۰/۰۴۴	مدل معادلات ساختاری	۰/۵	۰/۰۴۴		$p < 0,01$	۵۰۲
۱۲	زیکان و فونگفای	۲۰۰۹	۰/۶۱۶	۰/۱۲۱	رگرسیون	۰/۶۱۶	۰/۱۲۱			۱۹۹
متغیر مستقل: کنترل رفتاری درک شده										
۱	علی پور درویشی	۱۳۹۲	۰/۴۴۵	۰/۰۸۶	T-تک نمونه‌ای، معادلات ساختاری	۰/۴۴۵	۰/۰۸۶	۱/۴۲۶		۱۴۷
۲	لی و هونگ	۲۰۱۳	۰/۲۸۸	۰/۰۳۵	معادلات ساختاری	۰/۲۸۸	۰/۰۳۵	۵	$P < 0,01$	۷۷۹
۳	اسماعیل پناه و خیاط مقدم	۱۳۹۲	۰/۰۵۱	۰/۰۲۶	رگرسیون	۰/۰۵۱	۰/۰۲۶	۱/۹۲	۰/۰۰۵	۲۳۱
۴	چنامانی و همکاران	۲۰۱۱	۰/۱۲	۰/۰۷۴۹	همبستگی	۰/۱۲	۰/۰۷۴۹		$P < 0,05$	۱۸۰
۵	پرودروموس و همکاران	۲۰۰۹	۰/۱۴	۰/۰۶۰۴	مدل معادلات ساختاری	۰/۱۴	۰/۰۶۰۴		معنی دار نیست	۲۷۶

جدول ۱. داده‌های آماری مورد نیاز برای محاسبه اندازه اثر عوامل مؤثر بر قصد به اشتراک گذاری دانش

ردیف	محقق	سال	آماره‌ها			روش آماری				
			خطای آماری	ضریب مسیر	خطای استاندارد					
۶	سو و بولوجو	۲۰۰	مدل معادلات ساختاری	۵	۰/۸۶۱	۰/۵۰۲	۱/۷۱۴	P<۰/۱	۴۰	
۷	ریو و همکاران	۲۰۰	مدل معادلات ساختاری	۳	۰/۱۴۳	۰/۰۵۴		P<۰/۱	۳۳۴	
۸	باک و همکاران	۲۰۰	مدل معادلات ساختاری	۵	۰/۲۶۶	۰/۰۸۲۳	۳/۲۳۲	<۰/۰۰۱	۱۵۴	
۹	توحیدی نیا و موسی خانی	۲۰۱	مدل معادلات ساختاری	۰	۰/۵۷	۰/۰۴۴۷		p<۰/۰۱	۵۰۲	
متغیر مستقل: هنجارهای ذهنی										
۱	علی پور درویشی	۱۳۹	T تک نمونه‌ای، معادلات ساختاری	۳	۰/۱۶۲	۰/۰۶۶۶	۴۳۱۲		۱۴۷	
۲	لی و هونگ	۲۰۱	معادلات ساختاری	۴	۰/۱۶۴	۰/۰۳۵	۲	P<۰/۰۱	۷۷۹	
۳	اسماعیل پناه و خیاط مقدم	۱۳۹	رگرسیون	۲	۰/۰۳۹	۰/۰۳۳	۱/۱۸	۰/۰۰۲	۲۳۱	
۴	جولایی و همکاران	۲۰۱	مدل معادلات ساختاری	۳	۰/۰۶	۰/۰۹۴	۰/۶۳۸		۱۱۷	
۵	چنمانی و همکاران	۲۰۱	همبستگی	۱	۰/۱۶	۰/۰۷۴		p<۰/۰۵	۱۸۰	
۶	پرودروموس و همکاران	۲۰۰	معادلات ساختاری	۹	۰/۲۹	۰/۰۶۰		p<۰/۰۵	۲۷۶	
۷	سو و بولوجو	۲۰۰	معادلات ساختاری	۵	۰/۰۵۵	۰/۱۳۶	۰/۴۰۴		۴۰	
۸	ریو و همکاران	۲۰۰	مدل معادلات ساختاری	۳	۰/۲۶۵	۰/۰۵۴		p<۰/۰۵	۳۳۴	
۹	توحیدی نیا و موسی خانی	۲۰۱	مدل معادلات ساختاری	۰	۰/۴۲	۰/۰۴۴		p<۰/۰۱	۵۰۲	
۱۰	زیکان و فونگفای	۲۰۰	رگرسیون	۹	۰/۳۵	۰/۱۱۳		۰/۰۰۲	۱۹۹	
متغیر مستقل: عمل متقابل										
۱	لی و هونگ	۲۰۱	معادلات ساختاری	۴	۰/۱۷۴	۰/۰۳۵		P<۰/۰۱	۷۷۹	

جدول ۱. داده‌های آماری مورد نیاز برای محاسبه اندازه اثر عوامل مؤثر بر قصد به اشتراک گذاری دانش

ردیف	محقق	سال	آماره‌ها			روش آماری
			ضریب مسیر	خطای استاندارد	آماره آزمون (T)	
حجم نمونه	p-value					
۲	هو و همکاران	۲۰۱	۰/۱۲	۰/۰۲۲	۵/۲۴	۲۰۱۰
		۲				<۰,۰۰۱ p
متغیر مستقل: پاداش						
۱	لی و هونگ	۲۰۱	-۰/۰۲۹	۰/۰۳۵		۷۷۹
		۴				
۲	هو و همکاران	۲۰۱	۰/۰۳	۰/۰۱۱	۲/۵۶	۲۰۱۰
		۲				p<۰,۰۵
متغیر مستقل: اعتماد						
۱	لی و هونگ	۲۰۱	۰/۲۸۸	۰/۰۳۵		۷۷۹
		۴				<۰,۰۰۱ p
۲	جولایی و همکاران	۲۰۱	۰/۰۹۴	۰/۰۹۴	۰/۹۹۴	۱۱۷
		۳				
۳	زنک و همکاران	۲۰۱	۰/۲۴	۰/۰۸۳		۱۴۴
		۰				p<۰,۰۱
متغیر مستقل: جو سازمانی						
۱	شوان-شو چن، چانگ، پی-پی چن	۲۰۱	۰/۱۶۴	۰/۰۷۰	۲/۳۱	۱۳۴
		۲				p<۰,۰۵
۲	باک و همکاران	۲۰۰	۰/۱۴۲	۰/۰۷۸	۱/۸	۱۵۴
		۵				P<۰/۱

اندازه اثر محاسبه شده برای هر یک از عوامل

در فراتحلیل، اصل اساسی عبارت است از محاسبه اندازه اثر برای مطالعات مجزا و جداگانه و برگرداندن آن‌ها به یک ماتریس مشترک (عمومی) و آنگاه ترکیب آن‌ها برای دستیابی به یک متوسط (میانگین). به عبارت دیگر اندازه اثر نشان دهنده میزان یا درجه حضور پدیده در جامعه می‌باشد و با فرض صفر در ارتباط است. فرض صفر در واقع یعنی اندازه اثر در جامعه صفر است و هرگاه فرض صفر رد شود یعنی مقدار اندازه اثر در جامعه غیر صفر می‌باشد. بنابراین اندازه اثر نشان دهنده میزان یا درجه حضور پدیده در جامعه می‌باشد و هرچه اندازه اثر بزرگتر باشد، درجه حضور پدیده بیشتر است (فراهانی و عریضی ۱۳۸۸، ۲۸۱-۲۷۷). در این پژوهش با استفاده از نرم افزار

عوامل مؤثر بر قصد به اشتراک گذاری -----

stata، اندازه اثر برای هر یک از عوامل مؤثر بر به اشتراک گذاری دانش، محاسبه گردید و سپس مورد تفسیر قرار گرفت.

جدول ۲. مقادیر اندازه اثر هر یک از عوامل مؤثر بر قصد به اشتراک گذاری دانش

ردیف	عامل مؤثر	تعداد منبع	اندازه اثر
۱	نگرش	۱۲	۰/۵۶
۲	اعتماد	۳	۰/۲۶
۳	کنترل رفتاری درک شده	۹	۰/۲۱
۴	هنجارهای ذهنی	۱۰	۰/۱۹
۵	جوّ سازمانی	۲	۰/۱۵
۶	عمل متقابل	۲	۰/۱۴
۷	پاداش	۲	۰/۰۲
۸	پشتیبانی فناوری اطلاعات	۲	۰/۰۰

نتیجه گیری و بحث

گسترده‌گی پژوهش‌های انجام شده درباره به اشتراک گذاری دانش، عدم نتایج یکسان و سازگار، وجود متغیرهای متنوع و تأثیر گذار، نیاز به شناسایی موضوعات جدید پژوهشی، و تشخیص حوزه‌ها و مسائل مربوط به اشتراک گذاری دانش در محیط‌های دانشگاهی و پژوهشگاهی که پژوهشگران کمتر به آن‌ها پرداخته‌اند، نیاز به انجام فراتحلیل در حوزه به اشتراک گذاری دانش صریح از جمله تمام متن پایان نامه‌ها و رساله‌ها را نشان می‌دهد. لذا در این پژوهش، ۱۵ مقاله و پایان نامه مرتبط با موضوع به اشتراک گذاری دانش در مؤسسات پژوهشی و آموزشی با شرایط مناسب برای ورود به فراتحلیل انتخاب شدند و مورد ارزیابی و تحلیل قرار گرفتند. نتایج ارزیابی در زیر به تفصیل بیان شده است.

فرضیه ۱- نگرش نسبت به اشتراک دانش بر قصد به اشتراک گذاری دانش تأثیر دارد.

از مجموع ۱۵ پژوهش انجام شده در ۱۲ مورد به بررسی تأثیر مستقیم نگرش بر قصد به اشتراک گذاری دانش اشاره شد. اندازه اثر محاسبه شده برای این تعداد پژوهش مقدار ۰/۵۶ بدست آمد که نشان دهنده معنی دار بودن این تأثیر است. این یافته‌ها حاصل پژوهش‌های انجام شده توسط علی پور درویشی (۱۳۹۳)، اسماعیل پناه و خیاط مقدم (۱۳۹۲)، جولایی و همکاران (۲۰۱۳)، شوان-شو چن، چانگ، پی-پی چن (۲۰۱۲)، باب الحوائجی و جعفر زاده کرمانی (۲۰۱۱)،

چنماننی و همکاران (۲۰۱۱)، پرودروموس و همکاران (۲۰۰۹)، سو و بولوجو (۲۰۰۵)، ریو و همکاران (۲۰۰۳)، باک و همکاران (۲۰۰۵)، توحیدی نیا و موسی خانی (۲۰۱۰) و زیکان و فونگفای (۲۰۰۹) می‌باشد.

فرضیه ۲- اعتماد بر قصد به اشتراک گذاری دانش تأثیر دارد.

از مجموع ۱۵ پژوهش انجام شده در ۳ مورد تأثیر مستقیم اعتماد بر قصد به اشتراک گذاری دانش مورد بررسی قرار گرفت. اندازه اثر محاسبه شده برای این تعداد پژوهش ۰/۲۶ بدست آمد که نشان دهنده معنی داری آن است. این یافته‌ها حاصل پژوهش‌های انجام شده توسط لی و هونگ (۲۰۱۴)، جولایی و همکاران (۲۰۱۳) و زنگ و همکاران (۲۰۱۰) می‌باشد.

فرضیه ۳- کنترل رفتاری درک شده بر قصد به اشتراک گذاری دانش تأثیر دارد.

از مجموع ۱۵ پژوهش انجام شده، در ۹ مورد تأثیر مستقیم کنترل رفتاری درک شده بر قصد به اشتراک گذاری دانش مورد بررسی قرار گرفت. اندازه اثر محاسبه شده برای این تعداد پژوهش مقدار ۰/۲۱ بدست آمد که نشان دهنده معناداری آن می‌باشد. این یافته‌ها حاصل پژوهش‌های انجام شده توسط علی پور درویشی (۱۳۹۳)، لی و هونگ (۲۰۱۴)، اسماعیل پناه و خیاط مقدم (۱۳۹۲)، چنماننی و همکاران (۲۰۱۱)، پرودروموس و همکاران (۲۰۰۹)، سو و بولوجو (۲۰۰۵)، ریو و همکاران (۲۰۰۳)، باک و همکاران (۲۰۰۵) و توحیدی نیا و موسی خانی (۲۰۱۰) می‌باشد.

فرضیه ۴- هنجارهای ذهنی بر قصد به اشتراک گذاری دانش تأثیر دارد.

از مجموع ۱۵ پژوهش انجام شده، در ۱۰ مورد تأثیر مستقیم هنجارهای ذهنی بر قصد به اشتراک گذاری دانش مورد بررسی قرار گرفت. اندازه اثر محاسبه شده برای این تعداد پژوهش مقدار ۰/۱۹ بدست آمد که نشان دهنده معناداری آن است. این یافته‌ها حاصل پژوهش‌های انجام شده توسط علی پور درویشی (۱۳۹۳)، لی و هونگ (۲۰۱۴)، اسماعیل پناه و خیاط مقدم (۱۳۹۲)، جولایی و همکاران (۲۰۱۳)، چنماننی و همکاران (۲۰۱۱)، پرودروموس و همکاران (۲۰۰۹)، سو و بولوجو (۲۰۰۵)، ریو و همکاران (۲۰۰۳)، توحیدی نیا و موسی خانی (۲۰۱۰) و زیکان و فونگفای (۲۰۰۹) می‌باشد.

فرضیه ۵- جو سازمانی بر قصد به اشتراک گذاری دانش تأثیر دارد.

از مجموع ۱۵ پژوهش انجام شده، در ۲ مورد تأثیر مستقیم جو سازمانی بر قصد به اشتراک گذاری دانش مورد بررسی قرار گرفت. اندازه اثر محاسبه شده برای این تعداد پژوهش مقدار ۰/۱۵ بدست

عوامل مؤثر بر قصد به اشتراک گذاری -----

آمد که نشان دهنده معنی داری آن است. این یافته‌ها حاصل پژوهش‌های انجام شده توسط شوان- شو چن، چانگ، پی- پی چن (۲۰۱۲) و باک و همکاران (۲۰۰۵) می‌باشد.

فرضیه ۶- عمل متقابل بر قصد به اشتراک گذاری دانش تأثیر دارد.

از مجموع ۱۵ پژوهش انجام شده، در ۲ مورد تأثیر مستقیم عمل متقابل بر قصد به اشتراک گذاری دانش مورد بررسی قرار گرفت. اندازه اثر محاسبه شده برای این تعداد پژوهش مقدار ۰/۱۴ بدست آمد که نشان دهنده معنی داری آن است. این یافته‌ها حاصل پژوهش‌های انجام شده توسط لی و هونگ (۲۰۱۴) و هو و همکاران (۲۰۱۲) می‌باشد.

فرضیه ۷- پاداش بر قصد به اشتراک گذاری دانش تأثیر دارد.

از مجموع ۱۵ پژوهش انجام شده، در ۲ مورد تأثیر مستقیم پاداش بر قصد به اشتراک گذاری دانش مورد بررسی قرار گرفت. اندازه اثر محاسبه شده برای این تعداد پژوهش مقدار ۰/۰۲ بدست آمد که نشان دهنده معنی دار نبودن آن است. این یافته‌ها حاصل پژوهش‌های انجام شده توسط لی و هونگ (۲۰۱۴) و هو و همکاران (۲۰۱۲) می‌باشد.

فرضیه ۸- پشتیبانی فناوری اطلاعات بر قصد به اشتراک گذاری دانش تأثیر دارد.

از مجموع ۱۵ پژوهش انجام شده، در ۲ مورد تأثیر مستقیم پشتیبانی فناوری اطلاعات بر قصد به اشتراک گذاری دانش مورد بررسی قرار گرفت. اندازه اثر محاسبه شده برای این تعداد پژوهش مقدار ۰/۰۰ بدست آمد که نشان دهنده معنی دار نبودن آن است. این یافته‌ها حاصل پژوهش‌های انجام شده توسط حسین، خلیل عمر و احمدزایادا (۲۰۱۵) و لی و هونگ (۲۰۱۴) می‌باشد.

پیشنهادات مبتنی بر یافته‌های پژوهش

نتایج فراتحلیل نشان داد که عوامل زیادی بر قصد به اشتراک گذاری دانش تأثیر دارند که از جمله آنها می‌توان به نگرش، اعتماد، کنترل رفتاری درک شده، هنجارهای ذهنی، جو سازمانی، عمل متقابل، پاداش، پشتیبانی فناوری اطلاعات اشاره نمود. مدیران سازمان‌ها به منظور انطباق با تغییرات محیطی و رسیدن به کارایی و اثربخشی بیشتر باید به مقوله مدیریت دانش و به طور خاص تر به جنبه اشتراک گذاری دانش توجه ویژه‌ای داشته باشند. توجه به عوامل تأثیرگذار بر قصد و رفتار به اشتراک گذاری دانش کارکنان می‌تواند کمک شایانی به بهبود عملکرد سازمان نماید. مدیران سازمانها می‌بایست برای ایجاد نگرش مثبت نسبت به اشتراک دانش در کارکنان از طریق نهادهای کردن این امر که اشتراک دانش کارکنان در سازمان امری مطلوب است و نتایج مثبتی را هم برای سازمان و هم برای خود کارکنان به همراه خواهد داشت، تلاش نمایند. این پژوهش نشان می‌دهد

عمل متقابل یکی از عوامل مؤثر بر اشتراک دانش است، کارکنان با روابط متقابل که در بردارنده منافع دو سویه است با احتمال بیشتری نگرش مثبت نسبت به اشتراک دانش خواهند داشت. هنجار ذهنی عامل تأثیر گذار دیگری است؛ اگر کارکنانی که دانش خود را به اشتراک می‌گذارند، از طرف گروه‌های مرجع خود مانند مدیران و همکارانشان تأیید شوند، با احتمال بیشتری دانش خود را به اشتراک خواهند گذاشت. سیستم‌های پاداش و حقوق و دستمزد نیز می‌توانند در کارکنان برای اشتراک دانش ایجاد انگیزه نمایند. مدیران نیز می‌توانند با در نظر گرفتن موقعیت شغلی بهتر و ارتقاء کارکنانی که دانش خود را به اشتراک می‌گذارند، برای اشتراک دانش کارکنان ایجاد انگیزه نمایند. از سوی دیگر، اعتماد نیز از عوامل مؤثر بر اشتراک دانش محسوب می‌شود؛ ایجاد حس اعتماد در کارکنان نسبت به اهداف سازمان، مدیران، و نسبت به سودمند بودن فعالیت‌های سازمان برای کارکنان می‌تواند احتمال رفتار اشتراک دانش آنها را افزایش دهد. فناوری اطلاعات نیز به عنوان ابزاری مفید برای مبادله و اشتراک دانش کارکنان در سازمان باید مورد توجه و پشتیبانی مدیران قرار گیرد.

منابع

- ابطحی، سید حسین؛ صلواتی، عادل (۱۳۸۵). مدیریت دانش در سازمان، تهران، انتشارات پیوند نو، چاپ اول.
- احمدی، علی اکبر؛ صالحی، علی؛ (۱۳۸۹). مدیریت دانش، تهران، انتشارات دانشگاه پیام نور، چاپ اول.
- اسماعیل پناه، فرشاد؛ خیاط مقدم، سعید (۱۳۹۲). مقاله بررسی وضعیت موجود اشتراک گذاری دانش بین اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها (مطالعه موردی دانشگاه آزاد اسلامی مشهد)، مدیریت بهره وری، سال هفتم، شماره ۲۶، صفحات ۳۲-۱۵.
- بامداد صوفی، جهانیار؛ طاهری، پریسا (۱۳۹۰). مدیریت دانش سازمانی، تهران، انتشارات آذر، چاپ اول.
- تاج فر، امیر هوشنگ؛ هوشمند، هانیه؛ میرزایی ونی، سمیه (۱۳۹۳). مدیریت دانش در عمل (سیستم‌ها و فرایندها)، تهران، نشر وینا، چاپ اول.
- سهرابی، بابک؛ دارمی، هادی (۱۳۸۹). مدیریت دانش (با رویکرد MBA)، تهران، انتشارات سمت، چاپ اول.
- علی پور درویشی، زهرا (۱۳۹۳). مقاله ارائه مدل ترکیبی قصد تسهیم دانش اعضای هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی با رویکرد عوامل ادراکی (پیمایشی پیرامون واحد تهران شمال و علوم و تحقیقات)، فصلنامه مدیریت فناوری اطلاعات، دوره ۶، بهار ۱۳۹۳، صفحات ۱۲۶-۱۰۷.

References

- Ali Jolaei et al (2014). Factors affecting knowledge sharing intention among academic staff, *International Journal of Educational Management*, Vol. 28 No. 4, pp. 413-431.
- Bock, G. W., Zmud, R. W., Kim, Y. G., and Lee, J. N. (2005). Behavioral Intention Formation in Knowledge Sharing: Examining the Roles of Extrinsic Motivators, Social-Psychological Forces, and Organizational Climate. *MIS Quarterly*, 29(1), 87-111.
- Babalahvaeji, Fahimeh and Jafarzadeh, Kermani. Zahra (2011). Knowledge sharing behavior influences: a case of Library and Information Science faculties in Iran. *Malaysian Journal of Library & Information Science*, 16(1), 1-14.
- Chennamaneni, A, Teng, J. & Raja, M.K. (2011). A unified model of knowledge sharing behaviours: theoretical development and empirical test, *Behaviour & Information Technology Journal* iFirst, pages 1-19.
- Hyun Sook Lee, Seong Ae Hong (2014). Factors Affecting Hospital Employees' Knowledge Sharing Intention and Behavior, and Innovation Behavior, *Osong Public Health Res Perspect*, 5(3), 148-155.
- Prodromos *et al.* (2009). factors that influence knowledge sharing behavior among bank employees in Greece.
- Ryu, S., Ho, S.H., Han, I. (2003), Knowledge sharing behavior of physicians in hospitals. *Expert Systems with Applications*. 25(1), 113-22.
- Shiuann-Shuoh Chen, Yu-Wei Chuang, Pei-Yi Chen (2012). Behavioral intention formation in knowledge sharing: Examining the roles of KMS quality, KMS self-efficacy, and organizational climate, *journal of Knowledge-Based Systems* 31,106-118.
- So, J. C. F., and Bolloju, N. (2005). Explaining the intentions to share and reuse knowledge in the content of IT service operations. *Journal of Knowledge Management*, 9(6), 30-41.
- Tohidinia and Mosakhani (2010). Knowledge sharing behavior and its predictors, *Industrial Management & Data Systems* Vol. 110 No. 4.
- Yixiang Zhang et al (2010). Exploring the role of psychological safety in promoting the intention to continue sharing knowledge in virtual communities, *International Journal of Information Management* 30, 425-436.
- Yong Sauk Hau et al (2013). The effects of individual motivations and social capital on employees' tacit and explicit knowledge sharing intentions, *International Journal of Information Management*, 33,356- 366.
- Zhikun, Ding. Ng Fungfai (2009). Knowledge sharing among architects in a project design team: An empirical test of theory of reasoned action in China. *Chinese Management Studies*, 3 (2) 130 - 142.